

CZU: 349.6

CONTROLUL ECOLOGIC CA INSTRUMENT PRINCIPAL DE ASIGURARE A PROTECȚIEI MEDIULUI

Igor TROFIMOV,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Drept privat”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0009-0009-1075-5224*

Luminița DIACONU,

*doctorandă, Școala doctorală „Științe penale și drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0002-6736-6344*

Rezumat

Aruncând o privire în trecut, venim la o concluzie că suntem într-o ascensiune vădită în raport cu generațiile precedente. În mare măsură această ascensiune se datorează dezvoltării tehnicii, dar nu în ultimul rând și a științei domeniilor de consumație. În același timp științele de conservare și de dezvoltare nu și-au găsit locul lor „de merit”, or lipsa unui interes curent face ca lucruri importante să fie lăsate fără atenție.

Întorcându-ne la ideea progresului și senzației de ascensiune, trebuie să înțelegem că, în același timp, suntem într-o profundă criză în ce privește condițiile de mediu în care trăim. Cu atât mai mult devine actuală o astfel de abordare, cu cât se dezvoltă știința de consumație și tehnica de utilizare a componentelor de mediu.

Am învățat să „împrumutăm” de la NATURĂ, dar nu ne-am învățat să-i întoarcem ceea ce am luat cu împrumut.

Deși o perioadă îndelungată noi nu ne-am pus scopul de a proteja mediul, chiar dacă suntem conștienți că resursele acestuia sunt epuizabile, oricum va veni un moment când această problemă va deveni o stringență.

Din aceste motive, dar și din altele, considerăm că abordarea oricărui segment de probleme, care să aibă tangență cu protejarea mediului, reprezintă un efort îndreptățit în vederea creării unei conștiințe de mediu.

Una din aceste probleme vizează rolul și locul controlului ecologic, ca mecanism de asigurare a unei folosințe raționale a componentelor de mediu.

Cuvinte-cheie: control ecologic, dreptul mediului, raport juridic de control ecologic.

Summary

A glance into the past leads to the conclusion that we are in a clear ascension compared to previous generations. To a large extent this rise is due to the development of technology, but not least to the development of consumer science. At the same time the conservation and development sciences have not found their ,rightful' place, or the lack of current interest means that important things are left unattended.

Returning to the idea of progress and the sense of ascendancy, we must understand that at the same time we are in a deep crisis in terms of the environmental conditions in which we live. This approach becomes all the more topical as the science of consumption and the technique of using environmental components develops.

We have learned to „borrow” from NATURE, but we have not learned to return what we have borrowed.

Although for a long time we have not set ourselves the goal of protecting the environment, even though we are aware that its resources are depletable, there will come a time when this issue will become a definite, albeit largely unattainable, necessity.

For these and other reasons, we believe that tackling any segment of the problem that has a bearing on environmental protection is a justified effort to create environmental awareness.

One of these issues concerns the role and place of environmental control as a mechanism for ensuring the rational use of environmental components.

Keywords: environmental control, environmental law, environmental control legal report.

Este indiscutabil faptul că în orice domeniu al dreptului există o multitudine de instrumente cu ajutorul cărora se asigură realizarea scopului acestor raporturi juridice. Însă trebuie să recunoaștem că unul din cele mai eficiente instrumente este cel legat de controlul respectării normelor de drept.

Deși controlul reprezintă un instrument de natură administrativă, totuși acesta își are existența și în alte ramuri ale dreptului, ca și în raporturile de dreptul mediului. Mai mult decât atât, controlul este unul din instrumentele de bază prin prisma căruia se asigură punerea în aplicare a normelor dreptului mediului.

Începând cu reglementările constituționale și finalizând cu reglementările ordinare ale legislației de mediu, în mod obligatoriu se face referință la instituția „controlului ecologic”. Astfel, articolul 10 al Legii privind protecția mediului înconjurător [3, art.10] indică asupra faptului că autoritățile administrației publice ale comunei (satului), orașului, în conformitate cu prezenta lege și cu alte acte normative din domeniul protecției mediului, exercită

un control permanent asupra respectării legislației cu privire la protecția mediului. Articolul 15 al aceluiași act legislativ stabilește că una din sarcinile de bază ale autorității centrale pentru resursele naturale și mediu este efectuarea controlului respectării regimului de gestionare a deșeurilor [3, art.15].

Articolul 26 al aceleiași legi stabilește că inspectoratul pentru Protecția Mediului are funcția de exercitare a controlului de stat asupra respectării legilor și altor acte normative în problemele protecției mediului și folosirii resurselor naturale. Articolul 60 al Legii prenotate stabilește că autoritățile pentru mediu, în comun cu autoritățile administrației publice locale, vor exercita controlul asupra colectării plantelor, pescuitului, vânatului, numai în limitele nepericlitării potențialului de reproducere a diferitor specii de plante și animale [3, art.60].

Articolul 15 al Legii privind plata pentru poluarea mediului stabilește că funcția de control asupra corectitudinii calculului și plenitudinii virării la buget a taxei pentru mărfurile care, în procesul utilizării, cauzează poluarea mediului, este exercitată de către Serviciul Fiscal de Stat [4, art.15].

Articolul 86 al Codului funciar stabilește că în domeniul controlul de stat asupra folosirii și protecției terenurilor, Statul în persoana autorităților administrației publice locale are obligația să asigure folosirea rațională și eficientă a terenurilor, precum și protecția acestora indiferent de destinația lor [1, art.86].

Articolul 20 al Codului silvic stabilește că controlul de stat asupra stării, folosirii, regenerării, pazei și protecției fondurilor forestier și cinegetic este exercitat de către Inspectoratul pentru Protecția Mediului [1, art.20].

Articolul 70 al Codului silvic stabilește că controlul asupra asigurării și realizării măsurilor de protecție a pădurilor de către proprietarii și gestionarii de terenuri din fondul forestier este exercitat de Inspectoratul pentru Protecția Mediului și de autoritățile administrației publice locale [2, art.70].

Articolul 56 al Legii apelor stabilește că Inspectoratul pentru Protecția Mediului coordonează și exercită activitatea de inspecție și de control în domeniul folosinței și al protecției apelor [5, art.56].

Articolul 18 al Legii cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă stabilește că controlul de stat asupra respectării regimului de activitate economică în zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă ține de competența Inspectoratului pentru Protecția Mediului [6, art.18].

Articolul 36 al Legii regnului animal stabilește că controlul de stat asupra protecției și folosirii resurselor regnului animal are drept sarcină asigurarea îndeplinirii de către toate ministerele, departamentele, persoanele

fizice și juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică, a obligațiunilor de protecție a regnului animal, respectarea modului stabilit de folosire a animalelor și a altor norme prevăzute de legislație [7, art.36].

Șirul unor astfel de reglementări nu se limitează doar cu referințele legislative care instituie sarcini de control pentru autoritățile competente în domeniul protecției mediului.

Și doctrina juridică la fel pune atenția pe bune merite asupra instituției controlului ecologic. Astfel, unii autori ruși susțin că „специфика экологических отношений определяет осуществление особых функций управления, например таких, как государственный контроль в сфере охраны окружающей среды, мониторинг окружающей среды” [9, p. 48]. Într-adevăr, funcția de asigurare a controlului ecologic devine una din funcțiile „vitale” ale statului. Căci o societate nu poate supraviețui într-un mediu poluat.

În același sens se menționează că „экологический контроль представляет собой важнейшую правовую меру обеспечения рационального природопользования и охраны окружающей среды от вредных воздействий, функцию государственного управления и правовой институт экологического права. Именно посредством экологического контроля, в основном, обеспечивается принуждение соответствующих субъектов экологического права к исполнению экологических требований. Меры юридической ответственности за экологические правонарушения применяются либо в процессе экологического контроля, либо с привлечением иных государственных органов” [10, p. 138].

În literatura autohtonă de specialitate se susține că controlul ecologic reprezintă unul din cele mai eficiente mecanisme de asigurare a protecției mediului, fiind realizat cât de autoritățile publice atât și de organizațiile non-guvernamentale [8, p. 28].

La rândul nostru, considerăm necesar să menționăm, că de-a lungul timpului percepția termenului de control a fost una neuniformă. Unii au asociat controlul cu măsurile de constrângere. Alții identifică controlul ca fiind un element al managementului.

În fond, nici unii și nici alții nu greșesc în oferirea unei astfel de abordări. Doar că noi suntem de opinia că acest instrument conține în sine un larg palier de oportunități, incluzând și funcția de management, așa cum și cea de constrângere, dar care în ansamblul său sunt aplicabile în funcție de circumstanțe, în special având în vedere cadrul legal care este stabilit pentru realizarea controlului, dar și competența subiecților care exercită controlul.

Astfel, dacă vorbim de controlul efectuat de autoritățile publice, atunci acestea dispun de un anumit spectru de posibilități, fiind înzestrate nu doar

cu sarcini de matură managerială, ci și cu posibilitatea de a aplica măsuri de constrângere. Atunci însă când vorbim despre controlul ecologic obștesc, care este realizat în mare parte de către organizațiile nonguvernamentale, dar și de către cetățenii de rând, aceasta presupune cu totul alt spectru de posibilități oferite de lege întru realizarea obiectivului respectiv, unde măsurile de constrângere nu pot fi aplicate.

Este necesar să remarcăm că pentru dreptul mediului îi este caracteristic faptul că întru realizarea scopurilor de protecție a mediului sunt asimilate o serie de mecanisme și instituții, care tradițional aparțin altor ramuri ale dreptului.

„Controlul” este un instrument al dreptului administrativ, deosebit de necesar pentru asigurarea realizării scopurilor de protecție a mediului. Și aceasta deoarece asigurarea unei supravegheri permanente a situației legate de utilizarea resurselor de mediu, iar uneori chiar și aplicarea unor măsuri de constrângere în acest sens, cel mai eficient poate fi realizat anume prin prisma mecanismului de control.

Atunci când abordăm problematica de ordin juridic legat de control, și în special de controlul ecologic, este necesar să distingem câteva subiecte care, în opinia noastră, reprezintă o importanță „vitală” pentru identificarea naturii juridice a acestei instituții.

În primul rând este necesar să înțelegem care sunt domeniile în care se aplică măsurile de control. Doi – care sunt elementele mecanismului în care se realizează controlul. Trei – care sunt limitele realizării controlului. Și patru – care sunt subiecții care sunt antrenați în raporturile de control ecologic. În cel din urmă element urmează să identificăm cât subiecții activi atât și cei pasivi ai raportului de control ecologic.

În concluzie, considerăm necesar de a ne referi la următoarele particularități care determină controlul ecologic ca instituție specifică a dreptului mediului:

1. Controlul ecologic, deși reprezintă una din varietățile instituției de control juridic, care tradițional aparținea dreptului administrativ, totuși reprezintă o instituție de dreptul mediului, cu caracteristici și modalități ale sale proprii.

2. În vederea identificării naturii juridice a controlului ecologic este important să distingem care sunt domeniile în care se aplică măsurile de control ecologic, care sunt elementele mecanismului de control ecologic, care sunt limitele realizării controlului și care sunt subiecții antrenați în raporturile de control ecologic.

3. Controlul ecologic reprezintă una din funcțiile existențiale ale statului.

4. Controlul ecologic urmează a îmbrăca o haină juridică clară întru

evitarea confundării sale cu alte mecanisme de control existente în alte ramuri ale dreptului, cum ar fi cel fiscal, vamal, administrativ, economic și de altă natură.

Referințe bibliografice

1. Codul Funciar al Republicii Moldova nr. 828 din 25.12.91, republicat în Monitorul Oficial nr.107/817 din 04.09.2001. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139975&lang=ro#.
2. Codul silvic nr. 887 din 21.06.96; Monitorul Oficial nr. 4-5/36 din 16.01.1997. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118482&lang=ro#.
3. Legea Republicii Moldova privind protecția mediului înconjurător; nr. 1515 din 16.06.93; Monitor Oficial nr. 10/283 din 30.10.1993. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134102&lang=ro#.
4. Legea Republicii Moldova privind plata pentru poluarea mediului; nr. 1540 din 25.02.98; Monitorul Oficial nr. 54-55/378 din 18.06.1998. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134102&lang=ro#.
5. Legea apelor nr. 272 din 23.12.2011; Monitorul Oficial nr. 81/264 din 26.04.2012. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133228&lang=ro#.
6. Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă nr. 440 din 27.04.95; Monitorul Oficial nr. 43/482 din 03.08.1995. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139014&lang=ro#.
7. Legea regnului animal nr. 439 din 27.04.95; Monitorul Oficial nr. 62-63/688 din 09.11.1995. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136372&lang=ro#.
8. Trofimov Ig., Ardelean Gr., Crețu A. *Dreptul mediului*. Chișinău: Ed. Bons Offices, 2015, 320 p.
9. Крассов О.И., Экологическое право: учебник. Москва: изд. Норма, ИНФРА-М, 2014, 624 p.
10. Нецветаев А.Г. Экологическое право: Учебно-практическое пособие. Москва: Московский государственный университет экономики, статистики и информатики, 2006, 223 p.